

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет початкової освіти та філології
Кафедра педагогіки

**ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ
ДО РОБОТИ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ДІТЕЙ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ**

Матеріали

міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції

28 лютого 2018 року

УДК 371.13(063)

ББК 74.489.8

П 32

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки (протокол № 7 від 19 лютого 2018 року) та вченої ради (протокол № 2 від 28 лютого 2018 року) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Рецензенти:

Яцук Інна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія);

Мачинська Наталія Ігорівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти (Львівський університет імені Івана Франка);

Кіт Галина Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського).

П32 Підготовка педагогічних кадрів до роботи з різними категоріями дітей: виклики та можливості : матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 лютого 2018 року). – Хмельницький : ПП «А.В. Царук», 2018. – 251 с.

Матеріали конференції містять наукові статті учених, викладачів, докторантів, аспірантів, слухачів магістратури, студентів вищих навчальних закладів та учителів-практиків із таких питань: характеристика різних категорій дітей у сучасному суспільстві (діти з дистантних сімей; діти з емоційними порушеннями; діти з особливими потребами; важковиховувані діти; діти-сироти; приюмні діти; обдаровані діти; гіперактивні, повільні, демонстративні та ін. діти); оптика над дітьми різних категорій в навчально-виховних закладах, позашкільних установах і центрах України; сучасні вимоги до підготовки майбутніх учителів у контексті розбудови нового українського закладу дошкільної освіти та нової української школи; інклюзивна освіта та підготовка педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзії; виклики часу, пріоритети та можливості; інтеграція теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів до роботи з різними категоріями дітей; методи та технології навчання і виховання студентів до роботи з різними категоріями дітей; європейський і міжнародний досвід застосування стратегій та технологій навчання студентів до роботи з різними категоріями дітей.

Редакційна колегія: голова – Шоробура І.М., ректор ХГПА, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук вищої школи України, д. пед. н., професор; заступник – Романишина Л.М., завідувач кафедри педагогіки ХГПА, д. пед. н., професор; доцент; члени редколегії – Казякова Н.В., завідувач виробничої практики, к. пед. н., доцент, Сівак Н.А., к. пед. н., доцент; Цегельник Т.М., методист.

За достовірність фактів, дат, назв, посилань, літературні джерела тощо відповідальність несуть автори матеріалів

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2018

© Факультет початкової освіти та філології, 2018

© Кафедра педагогіки, 2018

© Владислав Лисенко, художнє оформлення

ЗМІСТ

Бабюк Т.Й., Бабюк С.М. Дослідження стану роботи формування навичок здорового способу життя дітей у педагогічній практиці дошкільних навчальних закладів та початкової школи.....	7
Булич К.А. Основні принципи Нової української школи.....	10
Вітюк І.С. Підготовка педагогічних кадрів до формування особистості молодшого школяра у Новій українській школі.....	13
Вовк В.П., Ярова М.В. Сутність та причини виникнення соціальної занедбаності в молодших школярів.....	15
Гайдамашко І.А. Організація роботи соціального педагога з дітьми з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому навчальному закладі	20
Голова Н.І. Технології та напрями соціально-педагогічної роботи з підлітками групи ризику.....	23
Григорук Н.В., Петрюк Л.П. Особливості роботи з ліворукими дітьми на уроках навчання грамоти	26
Гринько В.І. Особливості організації образотворчої діяльності з дітьми з особливими потребами	30
Дробейчук Н.Б. Гра як метод корекційної роботи з дітьми дошкільного віку.....	33
Друзь В.А. Колективно-творча діяльність у дитячому таборі «Артек-Буковель»	36
Дунець О.М. Форми взаємодії вчителя початкових класів і батьків різних категорій дітей	41
Заворотна Н.А. Робота вчителя з обдарованими дітьми в освітньому процесі початкової школи.....	45
Закордоонець Г.В. Групова робота на заняттях іноземної мови як засіб формування активної соціальної позиції.....	48
Зубко В.Р. Використання нетрадиційних форм навчання у роботі з молодшими школярами	51
Ісакова І.М. Аналіз процесу формування соціально-комунікативних компетенцій старших дошкільників засобами гри.....	54
Іщук Т.В. Розвиток комунікативних умінь у майбутніх вчителів початкових класів у процесі професійної підготовки до роботи з різними категоріями дітей.....	57
Казакова В.С. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів як соціально-педагогічна проблема	61
Казакова Н.В. Методи навчання майбутніх учителів початкових класів до роботи з дітьми із дистантних сімей	63
Кіфлюк В.Р. Використання пісочної терапії з дітьми з порушеннями мовлення	67
Козяр-Бакіна Н.О. Інклюзивна освіта та підготовка педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзії: виклики часу, пріоритети та можливості.....	71

Кондратюк І.П., Кондратюк М.С. <i>Повчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у системі позашкільної освіти</i>	74
Корият В.С. <i>Наставництво як професія: форми роботи з дітьми різних категорій</i>	77
Кривошей Н.В. <i>Специфіка організаційної роботи при інклюзивному навчанні</i>	80
Кубага Н.П. <i>Проблеми формування соціальної компетенції в системі дошкільної ланки освіти засобами гри</i>	83
Кукура Г.А. <i>Формування комунікативних умінь в учнів початкової школи засобами КІТ</i>	85
Кухарська М.А. <i>Формування лексичної компетенції старших дошкільників засобами художньої літератури</i>	89
Лалак Н.В. <i>Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах інклюзії</i>	92
Ліба О.М. <i>Формування в майбутніх учителів початкової школи математичної компетентності</i>	95
Лисенко В.М. <i>Можливості для інтеграції інформатики і математики у початкових класах в умовах реалізації Концепції Нової української школи</i>	98
Мазуренок Н.І. <i>Теоретико-методологічні аспекти організації роботи з обдарованими дітьми у процесі вивчення іноземних мов</i>	100
Маслянюк О.В. <i>Підготовка вчителів початкової школи до роботи з обдарованими дітьми в умовах інклюзивного освітнього простору як наукова проблема</i>	103
Машикіна Л.А. <i>Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми з проблемами розвитку</i>	107
Мелешко В.Д., Папій С.В. <i>Умови розвитку музично обдарованих дітей дошкільного віку</i>	110
Миринюк Н.І. <i>Використання нетрадиційних уроків у роботі з різними категоріями дітей молодшого шкільного віку</i>	113
Михайленко А.С. <i>Використання ігрових технологій у роботі з агресивними дітьми</i>	116
Мозолев О.М. <i>Сучасні проблеми збереження здоров'я школярів</i>	119
Молнар Г.І. <i>Готовність вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями як педагогічна проблема</i>	122
Мосійчук І.Р. <i>Підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів до роботи з сім'ями, які виховують дітей з мовленнєвими порушеннями</i>	125
Мошні Т.А. <i>Соціально-психологічна адаптація дитини до загальноосвітнього закладу</i>	128
Мулишин І.І. <i>Педагогічний такт як критерій професіоналізму вчителя початкових класів</i>	131
Пилипенко Я.Р. <i>Формування інклюзивної компетентності в контексті підготовки майбутніх педагогів</i>	135

Нідопригора Т.О. Використання ігрових технологій у позакласній роботі.....	138
Пісоцька Л.С. Обдарованість дітей як соціально-психологічна проблема.....	141
Поляновська О.Р. Причини порушень у поведінці дітей-сиріт молодшого шкільного віку.....	144
Полюк Н.Ю. Використання потенціалу дитячої бібліотеки у становленні особистості: зарубіжний досвід.....	147
Поробок О.О. Підготовка майбутніх вчителів до використання інтерактивних технологій у Новій українській школі.....	151
Рашина І.О. Проблема підготовки педагогічних кадрів до роботи з дітьми в умовах інклюзивного середовища.....	154
Сергеева З.П. Дидактична гра як засіб розвитку фонематичного сприймання у дітей старшого дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення.....	157
Сівак А.С. Діалог як ефективна форма взаємодії між викладачем і студентами.....	160
Сівак Н.А., Давидова В.П. Проблема підготовки майбутніх вчителів початкових класів до роботи в інклюзивних школах.....	163
Сіцілюк О.І. Наслідки трудової міграції батьків для дітей із дистантних сімей.....	167
Симчук В.П. Роль вчителя у роботі інклюзивного класу.....	169
Смоляк Л.Г. Використання технологій Веб-квест та методики навчання іноземної мови «ТВЛ» у підготовці майбутніх учителів початкових класів.....	173
Станіславенко В.М. Особливості формування основ відповідального ставлення до природи у дітей різних вікових груп в умовах закладу дошкільної освіти.....	175
Степанюк Л.І. Використання мультисенсорної технології у позакласній роботі з духовно-морального виховання молодших школярів....	178
Сушко Д.Л. Формування інтелектуальної мобільності майбутнього вчителя.....	182
Ткачук Н.С., Ткачук Р.В. Правове виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів.....	186
Товканець Г.В. Економічне виховання як чинник соціалізації молодших школярів.....	190
Томашевська Г.М. Ознаки обдарованості у дітей молодшого шкільного віку.....	192
Трач Л.П. Розвиток творчих здібностей молодих школярів з порушенням зору.....	197
Фаненштель Н.В. Досвід Канади у створенні інклюзивного навчального середовища.....	200
Федух Г.Я., Малькут Л.О. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в початковій школі.....	204

Фенчак Л.М. Підготовка майбутніх педагогів до створення здоров'язберігаючого середовища у роботі з обдарованими молодшими школярами.....	208
Фурман О.В. Логопедичні вправи для розвитку артикуляційного апарату при дизартрії	211
Цегельник Т.М. Готовність майбутніх вихователів до роботи з дітьми з інвалідністю в умовах реабілітаційного центру.....	215
Чернюк С.В. Організація літнього відпочинку та оздоровлення дітей з особливими потребами в Україні.....	218
Шавінська М.Р. Теоретичні основи підготовки дітей з порушеннями психофізичного розвитку до навчання у школі.....	221
Шкробета Н.В. Казкотерапія як засіб розвитку життєвої компетентності дітей з особливими потребами	224
Шоробура І.М. Напрями профілактики та подолання професійного вигорання у майбутніх учителів у закладі вищої освіти.....	227
Юхнич О.О. Сімейні форми опіки дітей-сиріт	230
Яворська О.В. Здоровий спосіб життя як основа розвитку особистості молодшого школяра	233
Янова Б.Е. Суїцид серед школярів як соціальна та психолого-педагогічна проблема.....	236
Яцишина В.М. Інклюзивна освіта як крок до визнання ціннісної значимості кожної дитини	242
Яців М.С. Українська народна іграшка – невід'ємний атрибут у освітньому процесі закладу дошкільної освіти.....	245
Ящук І.П. Проблема аксіології сучасного вчителя та його ціннісного ставлення до виконання професійних завдань.....	247

3. Зайцева Л. Компетентнісний підхід в освітньому процесі / Л. Зайцева // Дошкільне виховання. – 2011. – № 11. – С. 9-11.

4. Логвинчук С. Мовленнєва компетенція – засобами гри / С. Логвинчук // Дошкільне виховання. – 2016. – № 2. – С. 11-15.

УДК 378.14

Лалак Наталія Володимирівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівського державного університету*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Система освіти сучасної України знаходиться під впливом інклюзивних та інтеграційних процесів, що розгортаються в умовах демократизації та євроінтеграції держави, забезпечуючи право дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, соціалізацію та самореалізацію в суспільстві. Відповідно зростають вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів як провідних суб'єктів освітньої діяльності, які в умовах інклюзивної освіти виконують ролі фасилітатора, модератора індивідуальної освітньої траєкторії розвитку дитини.

Інклюзія – це не просто модне нововведення, це виклик часу, пов'язаний із різними факторами: загальним погіршенням стану здоров'я дитячого населення України, бажанням батьків і дітей із особливими потребами отримувати освіту на рівних умовах і в зручному для батьків та дитини середовищі. З огляду на це, набуває актуальності питання забезпечення процесу інклюзивного навчання особливих дітей висококваліфікованими фахівцями, які володіють прийомами позитивної мотивації, професійним потенціалом, гуманно-особистісним характером психологічного впливу на дітей.

Доцільність пошуку нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів обумовлюється необхідністю реалізації провідних положень низки державних документів з питань упровадження інклюзивного навчання в Україні. Зокрема, Законів України «Про освіту» (2017), затверджених Кабінетом Міністрів України, постанов: «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» (2011), «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами» (2013), «Про внесення змін до порядку організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» (2017), Концепції нової української школи (2016).

Методологічні основи професійної підготовки учителів, що є базовими для сучасних освітніх новацій, обґрунтовано в наукових дослідженнях: В. Андрущенко, Л. Барановської, О. Дубасенюк, В. Кременя, А. Кузьмінського, І. Зязюна, С. Сисоєвої та ін. Окремі аспекти підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності досліджено О. Антоновом, А. Бондарем, М. Васильєвою, О. Козловою, А. Сбруською, Т. Семенюк, О. Семенюк, Н. Сінельниковою та ін.

Висвітленню сутності та складова готовності вчителів до професійної діяльності присвячено роботи таких науковців, як Н. Бежанова, Л. Бондаренко, І. Гаврик, І. Гавриш, Ю. Гейкс.

Значний інтерес у контексті порушеної проблеми стаповлять наукові розвідки, в яких започатковано розв'язання питань, пов'язаних із підготовкою майбутніх педагогів до професійної діяльності із дітьми з обмеженими можливостями (Л. Антонюк, Я. Баранець, В. Гладуш, І. Демченко, Г. Косарева, О. Мартинчук, Л. Прядко, Т. П'ятакова, І. Хафізуліна, Ю. Шумиловська та ін.) [1, с.61].

Цінними для нашого дослідження є погляди А. Колупасової на означену проблему. Науковець трактує інклюзивну освіту як процес, у якому школа намагається відповідати на потреби всіх учнів, вносячи необхідні зміни до навчальної програми та ресурсів, щоби забезпечити рівність можливостей, а інклюзивну школу як заклад освіти, відкритий для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей. Поняття «інклюзивна компетентність учителя» розглядається вченими як фахова готовність педагога, що охоплює систему знань із методології інклюзивної освіти, основ загальної та соціальної педагогіки і психології, індивідуальних відмінностей і вікових особливостей дітей з різними порушеннями в розвитку, а також володіння високим рівнем корекційно [2, с.100].

Філософія інклюзивної освіти базується на переконаннях у необхідності зміни освітньої парадигми – реформуванні шляхом об'єднання двох традиційних систем (спеціальної і масової освіти) в єдину освітню систему. Основними принципами інклюзивної освіти є: рівний доступ до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною; визнання здатності до навчання кожної дитини та необхідність створення суспільством відповідних умов для цього; забезпечення права дітей розвиватись у родинному оточенні та мати доступ до всіх ресурсів місцевої спільноти; залучення батьків до навчального процесу дітей як рівноправних партнерів та їх перших учителів; використання результатів сучасних досліджень та практики в реалізації інклюзивної моделі навчання; командний підхід у вихованні та навчанні дітей, який передбачає залучення педагогів, батьків, спеціалістів [3, с.107].

Як показує практика, ключовим фактором сприяння інклюзивній освіті має бути відповідна підготовка педагогів до роботи з дітьми з особливими потребами. Результат буде позитивним лише тоді, коли разом з учителем в одній команді працюватимуть і відповідні спеціалісти – асистент учителя, реабілітолог, логопед, практичний психолог, соціальний педагог тощо.

Учителі в інклюзивних класах повинні глибше розуміти індивідуальні відмінності та особливості дітей, ефективніше співпрацювати з батьками та іншими фахівцями. Вони мають знати відшукати стежку до внутрішнього потенціалу дитини і допомогти їй усвідомити свою індивідуальність та особливість, а також сприяти тому, щоби інші прийняли цю особистість як належне. У процесі фахової підготовки акцентується увага студентів на тому,

що для кожної дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі розробляється індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма. Це важливі інструменти у роботі з дітьми з різними нозологіями, що містять детальну інформацію про дитину та послуги, які вона має отримувати [4].

У контексті досліджуваної проблеми нами обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців до роботи з молодшими школярами в умовах інклюзії. Це:

- застосування інноваційних технологій навчання, що дозволяють сформувати цілісну структуру професійної діяльності майбутніх учителів в умовах інклюзивного навчання за допомогою оптимального об'єднання репродуктивних, активних та інтерактивних методів навчання і відтворення соціального контексту майбутньої діяльності;

- використання потенціалу змісту педагогічних дисциплін у процесі фахової підготовки для формування позитивної мотивації до здійснення інклюзивного навчання, набуття знань про особливості розвитку, навчання й виховання різних категорій дітей з обмеженими можливостями здоров'я та про специфіку професійної діяльності учителя загальноосвітнього навчального закладу в умовах інклюзії;

- забезпечення наступності етапів формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів, розвиток і застосування сформованих ключових компетентностей у практичній діяльності студентів.

Виділені нами педагогічні умови формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів початкової школи мають реалізовуватися цілісно. Ми вважаємо, що для ефективного впровадження в Україні ідей інклюзії, необхідно удосконалити процес фахової підготовки майбутніх учителів, уносячи відповідні акценти в навчальні дисципліни та вводячи спецкурси і педагогічну практику по такому напрямку.

Список використаних джерел та літератури

1. Бородіна О.С. Науково-методична модель формування інклюзивної компетентності майбутнього вчителя та її реалізація / О.С. Бородіна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія : зб. ст. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 41 – Ч. 6. – С. 61-67.
2. Колупасва А.А. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : [навч.-метод. посіб.] / Колупасва А.А., Софій Н.З., Найда Ю.М. – К : ФОП Придатченко П.М., 2007. – 128 с.
3. Лалак Н. В. Шляхи впровадження інклюзії в роботу загальноосвітніх навчальних закладів / Н. В. Лалак // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород : УжНУ, 2012. – Випуск 25. – С. 107-108.
4. Ярмошук І. Інклюзивне навчання в системі освіти / І. Ярмошук // Шлях освіти. – 2009. № 2. – С. 24-28.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет початкової освіти та філології
Кафедра педагогіки

Наукове видання

*Матеріали
міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції*

**ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ
ДО РОБОТИ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ДІТЕЙ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ**

28 лютого 2018 року

П 32 Підготовка педагогічних кадрів до роботи з різними категоріями дітей: виклики та можливості : матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 лютого 2018 року). – Хмельницький : ПП «А.В. Царук», 2018. – 251 с.

Відповідальні за випуск: *Казакова Н.В.*
Комп'ютерний набір та упорядкування: *Казакова Н.В.*
Художнє оформлення: *Лисенко В.М.*

*За достовірність фактів, назв, дат, посилань на літературні джерела
тощо відповідальність несуть автори.*

Здано до друку 28.02.2018 р. Підписано до друку 28.02.2018 р.
Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Тираж 80 прим.